

Wat mag dat wel wezen? sprak Augusta. (Blz. 223.)

— Neen; onze leeraar komt niet van Thesalonika, maar van Tarsus. Hij is een Jood, gelijk gij zooeven zegdet, en heeft Athene reeds bezocht.

— Hij brengt dus eene boodschap van den God der Israëlieten?

— Ja; maar deze boodschap is voor alle volken en niet voor de Joden alleen.

— Gij zijt dus een Joodsche?

— Ja, antwoordde de blinde, even fier als een Romeinsche matrone, die zich op hare nationaliteit beroemde.

— Gij zegt dus, hernam Lucius, dat die leeraar een Jood is en dat hij aan de geheele wereld eene blijde boodschap te verkondigen heeft. Iedere natie evenwel heeft hare goden...

— Het zijn valsche goden, uit hout of steen door menschenhanden gebeiteld. Ziet gij dan niet, dat zij elk zintuig ontberen?

— Zwijg, zwijg! riep de knaap ontsteld en gekwetst, gij weet niet wat gij zegt.

— Er is maar één God, ging de blinde voort, en Deze zal uwe afgoden van hun voetstuk werpen en tot gruis verpletteren.

De Griek scheen door deze taal diep beleedigd.

— Hoe! sprak hij, uw God waant zich grooter en machtiger dan Pallas, Athene of Jupiter zelfs?

— Ik heb het u reeds eenmaal gezegd, het zijn slechts afgoden.

— Die man is dus gekomen om te bewijzen, dat de goden van Rome en Athene onbezielde stukken hout of steen zijn, terwijl de God der Joden de alleen ware, alleen groote is? Kan het dan wel verwondering baren, dat men hem gevangen houdt? Meent de nieuwe leeraar wijzer te zijn dan de geleerden van Griekenland, in wier brein alle wetenschap van goden en menschen is samengevloeid? Is hij in werkelijkheid dwaas genoeg, zich op een hooger standpunt te plaatsen, dan die luisterrijke mannen, die vertrouwd zijn met alles wat tooverij, zon, maan en sterren betreft.

— Het zijn blinde, onwetende heidenen, hervatte het meisje en legde evenveel warmte in haar toon als haar geleider.

— Blind en onwetend. Onze Plato en Socrates blind en onwetend!... En gij zoudt willen, dat ik het oor opende voor dien verkondiger van den onbekenden God?

— Ja; ik wenschte, dat gij kwaamt en luisterdet, dat gij uit zijn eerbiedwaardigen mond zelf, de waarheid moget vernemen, wel-

ke aan de wereld de vrijheid schenkt en allen, Joden, heidenen, vrijen en slaven gelijkmaakt voor het oog des Almachtigen.

— Ik zal er mij wel voor wachten, zeide Lucius vastbesloten. Meent gij dan, dat ik in koelen bloede dien trotschen prediker zich boven onze helden, onze wijsgeeren, ja, zelfs boven de goden kan hooren verheffen? Als ik keizer was, deed ik hem voor de wilde dieren werpen.

— Het spijt mij, u gehinderd te hebben, hernam de blinde na een oogenblik van stilzwijgen. Mijn hart was vervuld met de hoop, dat gij u zoudt laten bewegen naar de troostende woorden te luisteren, welke aan de lippen van onzen leeraar ontvloeien.

— Welk is de naam van dien man? vroeg Lucius, terwijl hij een weigerend gebaar maakte.

— Thans heet hij Paulus, doch voorheen noemde men hem Saulus.

— Ik zal zulks niet vergeten, sprak de jongeling en nam afscheid van zijne gezellin.

Toch gevoelde hij eenig leedwezen over de onaangename wijze, waarop hij met zijne nieuwe kennis gebroken had; doch het meisje had de goden beleedigd en het was hem naar zijne meening, niet geoorloofd vriendschapsbanden aan te knopen met iemand, die op zulk eene verachtelijke wijze van Pallas Athène sprak.

HOOFDSTUK XIV

HET FEEST VAN BACCHUS

Nadat Lucius de jeugdige blinde verlaten had, begon hij de straten der stad te doorloopen en hield geene rekening met het gevaar, waarin hij verkeerde, door zijn voormaligen meester te worden herkend. Nu eens dacht hij aan het zooeven gehoorde dan weder aan zijne teeder beminde zuster. Waar bevindt zij zich? vroeg de knaap zich angstig af. Nog heden moet ik haar terugvinden. Ik zal Rome

in alle wijken doorzoeken, totdat ik er in geslaagd ben de familie te ontdekken, welke haar gekocht heeft.

Aanstonds begon hij zijne onderzoekingen en sloeg geen acht op de prachtige wagens, welke hem omringden, noch op de ambtenaren, die de openbare spelen, de feesten der verschillende godheden en de bevelschriften des keizers afkondigden.

Als Lucius er behagen in had geschept te luisteren naar hetgeen men om hem heen zeide, en als hij had gelet op de lange rij van personen, die allen eene zelfde richting insloegen, dan zoude hij geweten hebben dat men dien dag het feest van Bacchus vierde.

Zijn hart was niet toegankelijk voor vreugde, doch immer ging hij nog voorwaarts, op gevaar af iemand te ontmoeten, die in hem den ontvluchten slaaf herkende. Toen hij evenwel vernam, wat er gebeuren ging, was het reeds te laat om op zijne schreden terug te keeren. Weldra was de stoet genaderd. Aan het hoofd danste eene bacchante, wier schouders en hoofd met druivenbladeren omkransd waren; duidelijk kon men het haar aanzien dat zij zich, ter eere van den afgod, welks priesteres zij was, aan eene ergerlijke dronkenschap had overgegeven.

Voor dat Lucius er iets van bespeurde, werd hij medegesleept door de menigte, welke door het geluid eener hartstochtelijke muziek tot eene woeste, buitensporige vreugde werd opgezweept. Tevergeefs poogde de Griek zich te bevrijden.

Aldus was hij tegen zijn wil genoodzaakt in de algemeene vroolijkheid te deelen, hetgeen niet wegnam, dat hem onophoudelijk het beeld van het blinde meisje voor den geest zweefde.

Nu hij door zoovele dwaasheden omringd was, vond hij hare woorden minder verschrikkelijk. Het was naar zijne meening niet mogelijk, dat de God der Joden erger was dan die Bacchus, en indien hij beter was, moest men hem eveneens eene plaats in het Pantheon geven, opdat zijn eeredienst eenige dier woestelingen tot meer menschelijke gevoelens zoude bekeeren.

Lucius wist niet tot hoever men hem zoude medesleepen, maar zijn hart walgde van de schandelijkheden, welke zijne oogen aanschouwden.

De knaap wachtte het einde der feestelijkheden niet af, doch zoodra de avond zijn sluier over het aardrijk had uitgespreid, vluchtte hij weg en onttrok zich aan het gezelschap van

de uitgelatene en dronken menigte.

Het was evenwel reeds te laat om naar de herberg te keeren, waar hij beloofd had zijn vriend den zwaardvechter te ontmoeten. Hij zocht daarom een onderkomen in een wegens bouwvalligheid verlaten huis en nam zich voor, den volgenden morgen naar de wapenzaal te gaan.

Nadat onze vriend den volgenden morgen ontwaakt was, ging hij zich aan eene naburige fontein laven, en sloeg toen de richting in naar de wijk, welke hij het best kende. Weldra bevond hij zich tegenover het geheimzinnige huis, dat hem zooveel te denken gaf. Voor de deur stond een draagstoel, waaruit eene vrouw te voorschijn trad; in stede echter den drempel van de woning te overschrijden, bleef zij stilstaan en wierp een onderzoekenden blik op Lucius.

— Kan men u vertrouwen schenken? vroeg zij hem.

Deze vraag verwonderde den aangesprokene.

— Het eenige bewijs, dat ik u desaangaande geven kon, is dat ik te Rome een vreemdeling ben.

— Dan zult gij mij wellicht niet van dienst kunnen zijn, hernam de vrouw, terwijl zij beurtelings een blik wierp op de tabletten, welke zij in de hand hield en op de slaven, die hare koets omringden. Toch moet dit geschrift aan het goede adres bezorgd worden, ging zij voort als tot zich zelven sprekende. Als zij Rome nog niet verlaten hebben, zal de goede Augusta, die zich bereidvaardig te mijnen opzichte betoonde, deze letteren lezen.

Lucius, wiens tegenwoordigheid naar het scheen door de matrone vergeten was, vroeg zich of de vrouwe niet den gevangene kwam opzoeken, die voor zijn God op zulk eene groote eer aanspraak maakte.

Eindelijk nam de dame het woord weder op en zeide.

— Misschien zal ik er toch in slagen, u duidelijk te maken, waar zich het huis der Gracussen bevindt. Hunne woon is niet ver van de poort Capena gelegen.

Zoo sprekende stelde zij hem hare door een

rood zijden draad verbonden tabletten ter hand.

Lucius sprong op, toen hij den naam der edele familie hoorde uitspreken, zag de matrone in het gelaat en sprak:

— Ja, ik ben er zeker van de Graccussen te vinden; ik zal hen in alle hoeken van Rome opsporen en mij van dezen last kwijten.

De dame merkte zijne ontroering niet op.

— Gij hebt slechts naar de poort van Capena te vragen, vervolgde zij. Onmiddellijk buiten de muren, in de nabijheid van de villa der Platanen, zult gij waarschijnlijk een herdersknaap aantreffen, die u de verlangde inlichtingen geven kan. Vraag vervolgens de edele Augusta te spreken en stel haar van mij nentwege deze tabletten ter hand. Wanneer de slaven u het geschrift willen ontnemen, zeg hun dan, dat gij mijn boodschapper, door Livia gezonden zijt. Zoo gaarne wist ik, of die familie Rome reeds verlaten heeft, zooals mijn slaaf meende, of wel, dat zij haar voorgenomen vertrek nog eenige dagen heeft uitgesteld.

Lucius ontving de fraaie witte tabletten uit de hand der vrouw en richtte toen zijne schreden naar de poort van het Zuiden.

Wellicht was Livia verwonderd over de haast van haar boodschapper, maar nog meer zoude dit het geval zijn geweest, wanneer zij gezien had dat de knaap voor een Minerva bleef stil staan en met eene van aandoening trillende stem zeide: « Ontferm u mijner, gij, Pallas Athène...! »

Snel stak hij het forum over en bereikte de poort van Capena langs denzelfden weg, welken ook zijne zuster voor eenige dagen gevolgd had. Van daar begaf hij zich naar de villa der Platanen. Niet zonder moeite gelukte het hem deze te vinden, doch tot zijne groote teleurstelling vernam hij, dat het landhuis reeds verlaten was.

— Deze familie is naar Athene vertrokken en keert misschien in verscheidene jaren niet terug, zeide een hoog bejaarde slaaf, die in de nabijheid woonde en de Graccussen scheen te kennen.

Toen de man zag, dat Lucius een brief in de hand hield, vervolgde hij:

— Hebt gij er een bijzonder belang bij, hen te spreken?

— Ja, ik heb vernomen, dat mijne zuster zich bij hen bevindt.

Hij kon het niet van zich verkrijgen te zeggen om welke reden.

— Was het niet de jonge dochter, door jonkvrouw Valeria aangekocht, om haar op de reis te dienen?

— Ik weet slechts, dat zij voor eenige dagen verkocht is en dat ik haar gaarne en tot elken prijs terug wensch te vinden.

De grijsaard schudde veelbeteekenend met het hoofd.

— Ja, zij is het ongetwijfeld. Dat zij zich wel wachte aan hare meesteres Valerie te misshagen, of!...

Zoo sprekende gaf de ouderling aan Lucius een teeken, hem naar een naburig veld te volgen.

— Wat wilt gij zeggen? vroeg de knaap.

— Hoe! uwe zuster is slavine te Rome en gij zijt met deze zaken niet bekend? klonk verwonderd de wedervraag.

— Waarover spreekt gij?

— Kom, hernam de oude geheimzinnig, kom en zie...

Lucius volgde zijn geleider op den voet. Hij zag niets tot aan eene kromming van den weg, doch daar aangekomen, was hij getuige van een schouwspel, dat hem het hart verscheurde: vijf in den grond geplante kruisen en op elk dier marteltuigen, een slachtoffer, dood of nog in de verschrikkelijkste stuiptrekkingen.

De jongeling bedekte zich het gelaat met de handen en slaakte een kreet van schrik. De kracht ontbrak hem te vragen, welke misdaad die ongelukkigen begaan hadden, maar eenige reizigers, welke op dat oogenblik voorbijkwamen, drukten in een vreemden tongval het verlangen uit, eenige inlichtingen omtrent dat vreeselijke tooneel te bekomen.

— Het zijn slaven, antwoordde de grijsaard, terwijl hij eene eerbiedige buiging maakte.

— Aan welke misdaad maakten zij zich plichtig? vroeg weder een der reizigers.

— Wie weet of zij wel eenige wandaad bedreven hebben? Wellicht hebben zij slechts in het een of andere aan hun meester mishaagd, want er is niet veel voor noodig, om een slaaf tot den kruisdood te doen veroordelen.

— Inderdaad, sprak een ander, Rome is van verre aanlokkelijker dan van nabij. Zie daar dan die zoo hoog opgevijselde beschaving uwer stad! Toch kan men hare groote werken bewonderen, hare wegen, hare bruggen, welke bergen aan elkaar verbinden en die stroomen, in ieder jaargetijde, bevaarbaar maken. Wij zijn uit een ver afgelegen land hierheen gekomen, in de meening, dat de goden onder zulk een natie hunne woon gevestigd moeten hebben.

— De goden wonen niet in Rome, maar op den Olympus, in ons Griekenland, zeide Lucius op levendigen toon.

— Staan dan de Grieken op een hooger standpunt dan de Romeinen? Hebben zij betere wegen aangelegd, degelijker wetten ontworpen? Hebben zij...

— Griekenland is slechts eene Romeinsche provincie, viel hem de oude slaaf in de rede. Ik weet niets van zijne wegen of wetten, doch het is mij zeer wel bekend, dat uw vaderland zooals ieder ander rijk genoodzaakt is geweest, zich aan de Romeinsche adelaars te onderwerpen.

— En *dat*, hervatte de vreemdeling, op de kruisen wijzende, maakt *dat* ook deel uit uwer beschaving?

Hier volgden eenige oogenblikken van stilzwijgen. De vreemdelingen verwijderden zich en lieten Lucius achter met hem, die reeds zoo lang de slavenketenen torste.

— O! de Grieken zouden nimmer eene vrouw op zoo wreede wijze behandelen! sprak de jongeling en wendde de oogen af van het afschuwelijke schouwspel.

— Rome is verkankerd tot in zijn hart; wie weet wat de toekomst nog kan baren? De Romeinen onzer dagen zijn geene helden meer, het zijn nauwelijks menschen. De altaren der

oude goden zijn geheel vermolmd en ieder verzucht naar een anderen eeredienst, naar een nieuwen God. De dienst Isis, oorspronkelijk alleen voor de Egyptenaren bestemd, is meer en meer in gebruik gekomen, maar zal misschien de volgende maand reeds door die verachtelijke sekte der Nazareners overvleugeld zijn.

— Wat zijn dat voor lieden? vroeg Lucius, terwijl hij den weg naar de stad weder insloeg.

— Ik heb vernomen, dat zij eene Joodsche sekte vormen, daar zij tenminste den God der Israëlieten aanbidden, wiens afgezant zich in de gevangenis bevindt.

— Is hij niet Paulus genaamd?

— Ik weet het niet, maar ik zoude mij zeer gelukkig achten hem te zien, want men zegt, dat zijn godsdienst die der slaven is, en ik heb nog nooit iets dergelijks gehoord.

— Ik heb verscheidene personen, slaven, kooplieden en zelfs vrouwen van hoogen stand het huis zien binnentreden, hetwelk den prediker tot kerker verstrekt.

— Ja, alle klassen der maatschappij verlangen naar een nieuwen god; doch welke hooge eischen moet men niet stellen, nu al de godheden, welke in het Pantheon zetelen, der wereld niet meer voldoende zijn! Gij hebt mij zoo even gezegd, dat gij weet waar die Paulus te vinden is; wilt gij mij tot hem geleiden? Ik heb thans een weinig vrijen tijd en het ware mij aangenaam, hem eens nopens zijn God te ondervragen.

Lucius, die zich nu in de gelegenheid zag den oude de verlangde inlichtingen te geven, maakte geene tegenwerpingen. Hetgeen hij echter vernam, was niet geschikt hem te beïmoedigen. Naar hetgeen de grijsaard verzeekerde, waren de leden van de familie der Gracussen hardvochtig, trotsch en onaangenaam in den omgang.

Een diepe zucht ontsnapte aan de borst des jongelings.

— Ik moet naar Athene gaan om Cecilia terug te vinden, zeide hij tot zich zelve. Toen herinnerde hij zich dat, wegens de onmogelijkheid waarin hij verkeerde het schrijven te

bezorgen, hij verplicht was de tabletten terug te geven aan de matrone, die ze hem had toevertrouwd. Hij kende noch den naam, noch het verblijf der vrouwe en evenmin had hij haar in het gelaat gezien, want zij droeg een zwarten sluier, welke hare trekken volkomen onzichtbaar maakte.

Eindelijk zeide Lucius tot zijn gezelschap:

— Als gij den gevangene Paulus wenscht te bezoeken, dan bied ik mij aan u te geleiden.

— Goed, ik ben slaaf en uwe zuster is het ook; is er voor mij bij hem iets goeds te vinden, dan is dit wellicht ook voor haar het geval...

— En voor mij ook.

Teneinde het geheim zijner vlucht niet bekend te maken, voegde de knaap er bij:

— Ik heb Cecilia lief, als den appel mijner oogen.

Om de waarheid te zeggen, wanhoopte Lucius de draagkoets terug te vinden, dàar waar hij Livia voor ongeveer een uur had ontmoet. Inderdaad, zij was verdwenen. Met kloppend hart overschreed hij den drempel van de geheimzinnige woon, niet echter zonder eenige tooverwoorden te prevelen, welke de macht zouden hebben, de begoocheling te verdrijven, waarvan zich de gevangene wellicht tegen zijne bezoekers bediende.

Met een gevoel van wantrouwen en angst ging de arme jongen door de vestibule en bereikte het vertrek, waar Paulus zich gevangen bevond. De dienaar des Almachtigen was door middel van ketenen met armen en voeten aan een soldaat met woest uitzicht vastgebonden. De bewaker liet den geketende evenwel vrijheid genoeg, om den knaap welkom te heeten, die bij den aanblik van Paulus scheen te willen vluchten.

— Vrees niets, mijn zoon, sprak de apostel met eene stem vol teederheid en gezag.

Lucius sloeg de oogen op en blikte in dat eerbiedwaardig, doch mager, bleek en met rimpels doorploegd gelaat; eerbiedig boog hij voor den heilige, wiens schedel als omstraald was met een aureool van zoete majesteit, en hij begon hem lief te krijgen, wiens tegen-

woordigheid hem in den aanvang zoozeer ontroerde. Hoezeer is hij waardig de afgezant der goden te zijn! dacht Lucius. Toen kwamen hem opnieuw de feesten voor den geest, waarvan hij getuige was geweest; hij herinnerde zich de dierlijke gelaatstreken der beschonken priesters van Bacchus en vergeleek hun voorkomen met dat van Paulus. Deze ontving zijne beide bezoekers met eene voorkomendheid, als waren zij aan de doorluchtigste familiën van Rome verwant geweest.

Het vertrek was ruim en voorzien van alles, wat voor eene talrijke vergadering noodig was.

De grijsaard was niet minder getroffen; toch vermande hij zich en stelde de vragen, welke hij zich had voorgenomen te doen.

Paulus antwoordde met eene liefderijke goedheid.

— Ik ben, sprak hij, door God gezonden tot alle menschen, slaven of vrijen; de blijde boodschap, welke ik verkondig, is waardig door allen te worden aangenomen, te weten: dat Christus-Jesus ter wereld is gekomen om getuigenis af te leggen van de Liefde des Eeuwigen Vaders tot zijn schepselen en dat Hij gestorven is om zijne kinderen af te koopen.

— Maar dat is de God der Joden, hernam de oude slaaf.

— Hij is even goed de God van alle natiën, als Die der Joden. Hij is de alleen Ware, Eeuwige, Alomtegenwoordige; de groote God, die hemelen en aarde en alles wat zij bevatten, uit het niet te voorschijn riep.

— Toch zijn Jupiter en Mars zekerlijk goed...

De verhevene kalmte van den apostel was in scherpe tegenstelling met de pijnlijke gejaagdheid van den grijsaard.

— De menschen, antwoordde de godsgezant, hebben ijdele afgoden gediend, in stede van den waren God; eindelijk echter heeft het licht van Boven de duisternissen verdreven, waarin het zondige menschedom zoo lang gehuld was.

— Als ik mij niet bedrieg, moet dat licht, waarover gij spreekt, eerst de oogen verblinden, sprak de oude op onvasten toon. Als het mij mogelijk is, zal ik terugkeeren.

Dit zeggende verwijderde hij zich zonder Lucius, die aan Paulus vroeg, of dezen geen middel wist, het schrijven, dat hij in de hand hield, aan het goede adres te doen toekomen.

— Ik zal mij wel met de bezorging belasten, zei de gevangene en meenende, dat de knaap zich bij zijn gezelschap wenschte te voegen, zond hij hem heen, na hem zijn zegen geschonken te hebben.

Lucius verliet Paulus met een gevoel van verwondering en leedwezen: leedwezen omdat hij dien afgezant der goden niet eerder gekend had; verwondering, daar hij zich van den apostel een geheel ander denkbeeld had gemaakt. Met smart overwoog hij, dat het hem, wegens zijne reis naar Athene, wellicht niet meer mogelijk zou zijn, den prediker nogmaals te zien en te hooren. En toch had hem dit bezoek een sterken walg doen opvatten voor de priesters, aan den dienst zijner geliefkoosde godheden verbonden. Hij verhaastte zijn tred, ten einde zich weder bij den ouden slaaf te voegen en vroeg toen zijn oordeel over de openbaringen, welke op zoo indrukwekkende wijze hun verkondigd waren. De oude evenwel scheen niet geneigd een antwoord te geven.

— Ik zal later terugkeeren, mijn zoon, om mij meer uitvoerig die leering te doen uitlegen. Als hetgeen wij gelooven licht te zijn, slechts duisternis is, dan moet het ware licht ongetwijfeld verblinden. Doch is het licht, dat volgens de verklaring van Paulus in Christus is opgegaan, wel het ware? Komt deze boodschap wel van wege den grooten Hersteller, van Hem, die aan de wereld de vrijheid schenkt, naar welke zij zoo vurig verzucht?

— Is het waar, dat de wereld een verkondiger der blijde boodschap wacht?

— Welk een vraag! Ach, mijn kind, gij zijt nog zoo jong en ik ben slaaf; toch meen ik bevestigend te kunnen antwoorden afgaande op de geestdrift, waarmede het volk elke nieuwe godheid begroet. Eenigen werpen zich voor de voeten van Isis, de Egyptische; anderen, gelijk Sempronius Graccus, zoeken in de studie der wijsbegeerte het antwoord, dat men reeds sedert zoo lang hoopt te vinden.

Mocht de eeredienst der Nazereners iets behelzen, wat wij in elken anderen tevergeefs pogen te ontdekken, dan zal ik niet aarzelen, ter wille mijner zielerust, het gehoorde in ernstige overweging te nemen!

Lucius, vurig verlangende nadere inlichtingen omtrent de meesters van Cecilia te bekomen, schreed nog immer voort aan de zijde van den hoogbejaarden man.

— Gij spraakt zooeven, hernam hij, over Graccus en zijne liefde tot de wijsbegeerte; is hij naar Athene vertrokken teneinde de lessen onzer groote mannen te volgen?

De grijsaard trok de schouders op.

— Sempronius, antwoordde hij, is een der weinige Romeinen, die weigeren voor Cesar het hoofd te buigen of hem als afgod te vereeren. Het patriotisme was immer het onderscheidingsteeken der Graccussen en, helaas! ten huidigen dage is te Rome de vaderlandsliefde zoozeer verzwakt, dat deze deugd eerlang niet één beoefenaar meer zal vinden. Het hart van den fieren Graccus begeert iets edelers, iets reiners te vinden, dan eene slaafsche onderworpenheid aan den keizer.

Lucius, vol verlangen naar zijne geboortestad terug te keeren, gaf door de volgende vraag aan het gesprek eene andere richting:

— Zoudet gij mij niet kunnen zeggen, welke weg naar Athene voert?

Hadde hij den weg naar de maan gevraagd, de verwondering van den slaaf zoude niet grooter zijn geweest.

— Den weg naar Athene, mijn kind? Welke middelen staan u ten dienste, om een dergelijke reis te ondernemen?

Lucius, ontbloot van alle aardrijkskundige kennis, meende, dat hij gemakkelijk zijn doel zoude bereiken, en zeide daarom:

— Ik denk er te voet heen te gaan.

— Hebt gij ook geloopt, toen gij hierheen kwaamt?

— Neen, wij zijn op een galei gekomen, maar ik heb geen geld om de terugreis op dezelfde wijze te doen. Ik ben dus wel genoodzaakt dien langen weg te voet af te leggen.

— Dat is onmogelijk, hernam de grijsaard

op medelijdenden toon; ik heb vernomen dat men slechts over zee het verafgelegen Griekenland bereiken kan.

Dit hoorende werd de knaap bleek van schrik. Zal hij nog wel ooit de gelegenheid hebben, haar eene waarschuwing in het oor te fluisteren, omtrent het lot, dat haar wacht, wanneer zij het ongeluk had, aan hare laatdunkende meesteres te mishagen?

— O Pallas Athene, zijt gij dan zoo zeer verstoord op mij, dat gij mij niet ter hulpe wilt komen?

— Ik heb Jupiter en alle andere goden zon-

der ophouden gebeden, mijne ellende te lenigen, begon de slaaf weder, doch nimmer werd mijn smeeken verhoord. De goden, altijd badend in een zee van geneugten, kunnen zich niet bekommeren om de tranen der stervelingen; zij aanvaarden onze bloemkransen en offeranden, scheppen behagen in onze feestelijkheden, maar wachten zich wel zich met onze ongelukken bezig te houden.

— En dat alles, omdat wij slechts slaven zijn? vroeg Lucius op bitteren toon. Zoo rest ons niets, dan den God der slaven onze hulde te bewijzen.

HOOFDSTUK XV

OP ZEE

Hij zweeg en ging heen, zonder te weten naar welk punt zijne schreden te richten. Buiten verwachting stond hij eenige oogenblikken later voor de school der zwaardvechters. Deze omstandigheid herinnerde hem, dat zijn vriend Appius hem wellicht een middel konde aanwijzen, eenige sestercenten te verdienen, welke luttele som hem, naar hij hoopte, in staat zou stellen den overtocht te betalen en zijn geboortestad weder te zien.

De slaaf, welke de post van portier bekleedde, herkende onzen vriend en liet hem zonder eenige moeilijkheid passeeren. Zoodra de oefeningen geëindigd waren, volgde Lucius de zwaardvechters op de straat, legde vertrouwelijc zijne hand op den breeden schouder van Appius en vroeg dezen verlot hem eene vraag te doen.

— Zoo! zijt gij daar weder, kameraad? zei de man. Men vertelde, dat gij met de Noorderzon vertrokken waart.

— Neen, maar toch moet ik Rome verlaten en naar Athene gaan. Zoudet gij wel de goedheid willen hebben mij te zeggen, op welke manier ik eenige sestercenten kan verdienen, om daarmee in de reiskosten te voorzien?

De zwaardvechter begon onmatig te lachen.

— Daar gebeurt niets van, vriendje! klonk het niet zeer bemoedigende antwoord.

— Duid het mij niet euvel, maar tot elken prijs moet ik mijne zuster terugvinden.

— Ik heb u reeds gezegd, dat de zwaardvechters geene zuster mogen hebben en gij, gij moet u aan ons edel beroep wijden, mijn jongen.

— Neen, ik zal slechts zóo lang zwaardvechter zijn, als het noodig is om Cecilia te redden.

— Is dat uw laatste woord? Zoo ja, kom mij dan niet meer onder de oogen, sprak Appius, terwijl hij de wenkbrauwen fronste.

Dit zeggende stiet de ruwe man den armen knaaf zoo woest weg, dat hij ter aarde viel, hetgeen niet weinig de vroolijkheid opwekte van de anderen, die in eene naburige kroeg het avondmaal gingen nemen.

Lucius had geen belangrijk letsel bekomen en stond onmiddellijk weder op; evenwel begreep hij zeer goed, dat het nu niet raadzaam meer was, de zwaardvechters te volgen. De weg, welke naar den Tiber en de aanlegplaats leidde, was hem vrij goed bekend; waarom hij deze richting insloeg, zonder echter te weten, hoe hij in zoo treurige omstandigheden moest handelen.

In het bezit van eenige sestercenten, welke Livia hem gegeven had, besloot de Griek eindelijk zich tot een scheepskapitein te wenden,

die voornemens was naar Griekenland den steven te wenden. Wellicht zoude men niet ongeneigd zijn hem aan boord te nemen, als hij er zich tenminste toe bereid verklaarde, het aan den vrachtprijs ontbrekende door het verrichten van matrozenwerk aan te vullen.

Zoodra Lucius de kade bereikt had, bood hij zich aan tot het ontladen van een schip, en werd onmiddellijk aan het werk gezet.

Van de daar aanwezige matrozen vernam hij, dat het vaartuig, eene flinke galei, zoo even met eene lading koren en honig van Athene was aangekomen en dat het binnen eenige dagen naar die stad zoude terugkeeren. Deze gelukkige tijding deed hem het hart van vreugde popelen. Vurig hoopte hij, dat men hem de plaats zoude toewijzen van een matroos, die, naar men zeide, het schip verlaten had, want als men hem aan boord wilde nemen, waren alle moeilijkheden op eenmaal verdwenen.

Daar men voldaan was over zijn werk, kreeg hij verlof, den volgenden dag terug te komen. Toen greep hij de gelegenheid aan, om den kapitein te verzoeken hem voor den duur der aanstaande reis, als matroos op zijn galei toe te laten. De eigenaar van het vaartuig antwoordde, dat hij de zaak in overweging zoude nemen, en deed Lucius verscheidene vragen over zijne bekenden en over de wijze, waarop hij, een geboren Griek, zoover van zijn vaderland verwijderd was gekomen.

De antwoorden van Lucius schenen voldoende te zijn. Hij was behendig genoeg om zijn geheim niet te verraden; ook zoude hij evenmin geaartzeld hebben tot eene leugen zijn toevlucht te nemen, als de noodzakelijkheid dit naar zijn inzien wettigde, want hij wist niet, dat het spreken van leugentaal zondig is. Waren de goden, aan welker dienst hij zoo verkleefd was, volgens de overleveringen geen leugenaars, dieven en moordenaars?

De kapitein, tevreden met de getuigenis, welke de knaap van zich zelfen aflegde, talmde niet langer en nam hem in zijn dienst tot aan Athene.

— We zullen zien, sprak hij, of gij de vereischte geschiktheid bezit voor het beroep van

matroos; is dit niet het geval, dan kunt gij heen gaan, van waar gij gekomen zijt.

Lucius was zeer dankbaar; wat viel hem echter de tijd vóór het vertrek lang! Zijn geest was nog immer ontsteld door de herinnering aan de vreeselijke tooneelen, welke hij buiten de muren van Rome aanschouwd had en zijn hart werd gepijnigd door de grootste benauwdheid, wanneer hij overwoog welk lot zijn veel geliefde Cecilia beschoren was, als zij ongelukkigerwijze in de gunst harer meesters zoude dalen.

O! dat hij haar toch spoedig mocht wederzien! Dat het hem vergund ware, zijne zuster tot voorzichtigheid aan te manen en over haar te waken, totdat het hem gelukt was de ketenen te verbreken, welke haar, de vrijgeboren jonkvrouw, aan de slavernij kluisterden!

Eindelijk sloeg het zoo vurig verbeide uur van vertrek. De galei doorkliefde de wateren van den Tiber en richtte zich naar den Oceaan, met zijne azuren golven. Thans was Lucius weder op weg naar de stad der tempels, de woonstede der goden, het « oog van Griekenland ». De hoop deed hem het hart met hoorbare slagen kloppen. Welk heerlijk beeld van eene betere toekomst daagde thans op aan den horizon zijns levens, zoo lang van onheilspellende wolken zwanger!

Lucius zoude thans de leden zijner doorluchtige familie wederzien en hun smeeken hem bij te staan, als ten minste zijne eigen krachten te kort schoten, tot het volvoeren van zijn voornemen, Cecilia aan de vrijheid weder te geven.

— Erbarm u mijner, gij, Venus! riep hij uit. Pallas heeft op mij hare straffende hand gelegd; heb daarom mededoogen!...

— Wie aanroept gij daar, mijn jongen? vroeg een matroos, die zich in zijne nabijheid bevond, alleen de tweelingen Castor en Pollux zijn de beschermers van de zeevarenden. Hebt gij hun nimmer een offer opgedragen?

— Nooit, antwoordde Lucius; ik meende dat Venus, uit de golven van de zee van Cyprus voortgekomen, de patrones der matrozen moest zijn.

De zeeman wierp zijn jeugdigen gezelschap een minachtenden blik toe.

— Venus! dat is eene goede godheid voor verwijfde stedelingen. De dioscuren, ziedaar onze goden.

Zoo sprekend maakte hij eene beweging, als wilde hij Lucius, tot straf voor zijne onbekendheid met de heilige zaken, over boord werpen.

Des avonds, toen de oefeningen eenigen vrijen tijd overlieten, vormden zich op het voordek eenige groepjes van mannen, die de verschijning hunner twee geliefkoosde sterren raadpleegden.

— Ach, kameraden! riep plotseling een der matrozen uit; ik wenschte dat gij bij mij waart geweest, toen ik de laatste maal van Sedon terugkeerde; welk een verschrikkelijke overtocht! Nimmer heb ik in mijn veelbewogen leven erger bijgewoond. Wij hadden een Romeinsch eskorte aan boord, dat eenige gevangenen begeleidde. Soldaten en zeelieden, allen hadden den moed verloren, zoo hevig woedde de storm. Wij meenden, dat wij dapper waren, doch onder de gevangenen was er een, die ons allen beschaamd maakte. Hij was kalm en verloor geen oogenblik zijne koelbloedigheid. Indrukwekkend klonk zijne stem, toen hij de bewakers aanmaande hunne gevangenen toch niet te dooden; geenszins deed hij deze bede ten einde zich zelve het leven te redden, want hij werd door allen zoo zeer geëerbiedigd, dat men voor geen prijs de hand aan hem hadde geslagen. Ook wendde hij kwistig zijne buitengewone welsprekendheid aan, om ons te bemoedigen en zeide, dat wij zekerlijk gered zouden worden, indien wij ons vertrouwen op God stelden.

— Gij wilt zeggen in de dioscuren, de gidsen en de hoop van de zeelieden, viel een ander matroos den spreker in de rede.

De verhaler schudde echter het hoofd.

— Neen, ik wil spreken over God, uit Wiens hand de sterren voortkwamen; van Hem, die de dioscuren en het gansche hemelsche heil schiep; die aan den mensch, zijn

scheepsel, de oppermacht over het geschapene schonk.

— Pallas Athene is de godin van het licht en de wetenschap, waagde Lucius op te merken.

— Onzin! klonk het vrij driftig uit den mond van den zeeman. De God, welken Paulus verkondigt en in wien ik geloof, is zoowel de Bron der wijsheid, als de Schepper der hemellichamen.

De groep matrozen staken het hoofd op en wierpen doordringende blikken op hem, die met zooveel stoutmoedigheid durfde spreken.

— Geloofst gij dus in dien nieuwen God en veracht gij de sterren, welke voor ons zooveel getrouwe gidsen zijn?

— Vrienden! het is geenszins een nieuwe God; Hij is de groote, wijze, almachtige Schepper van het heelal; Hij kan de stormen gebieden, de donders ketenen en zich door de onstuimige golven van den Oceaan als lammeren doen gehoorzamen.

— Heeft Hij dat gedaan? vroeg een ander matroos, wien men het duidelijk kon aanhooren, dat hij diep geroerd was.

— Zijne door niets begrensde macht heeft ons gered uit den gapenden muil der wateren, gereed om ons te verslinden, antwoordde plechtig de ondervraagde. Ons schip werd verbrijzeld op het oogenblik zelve, dat wij het verlieten. Niemand onzer kwam om, en ook op dit punt werd dus de voorzegging van Paulus bewaarheid.

— Gij gelooft dus ook, dat die Paulus een der goden is? vroeg spottend een derde.

— Neen, maar een afgezant van God, van den eenigsten God, die de zee en de aarde, zoowel als de sterren uit het niet te voorschijn riep. Kameraden! ja, zulk een God hebben wij noodig, want voor zijn dienst heeft men noch tempels noch standbeelden op te richten. Wat vermogen zeelieden, gelijk wij, verwijderd van de goden en hunne heiligdommen? Neen, de Heer Jesus-Christus is ons immer nabij, wanneer de storm ons bedreigt en de woede der golven ten toppunt voert. Zijn almachtige wil kan der holle zee

hare prooi ontrukken, aan de afgronden hunne slachtoffers ontnemen.

— Dan vervult uw God de plaats van Eolus en van Neptunus tevens, merkte een ander matroos op.

— Eolus en Neptunus zijn slechts afgoden; er is slechts één God! riep de Christen met eene heilige overtuiging.

Er volgden eenige oogenblikken van verwondering en stilzwijgen. Ware de spreker niet een der bekwaamste personen van de bemanning geweest, men zoude ongetwijfeld gemeend hebben, dat hij krankzinnig was. Ter wille echter van den goeden naam, welken hij genoot, omringden hem thans zijne gezellen en luisterden aandachtig naar de wijze woorden, die over zijne lippen kwamen.

— De God, door Paulus verkondigd, is de almachtige God. Op een wenk zijner Hand vormden zich hemel en aarde en zijne oneindige goedheid gaf den mensch het aanschijn. Niet alleen heeft Hij hem geschapen, Hij heeft hem ook den zondenlast verlicht, waaronder hij gebukt ging, door den dood van zijn eenigen Zoon, onzen Heere Jesus-Christus.

— Wel beschouwd zijn er dus twee goden?

— Geenszins. Jesus Christus is gekomen om den Vader te doen kennen; hij, die den Zoon eert, bewijst tevens den Vader hulpe, want Jesus is de glorie des eeuwigen Vaders.

— Waar verheft zich de tempel van uwen God? vroegen verscheidene stemmen.

— Hij heeft geen tempel noodig; want de hemel is zijn troon, de aarde zijne voetbank, en er is geen andere God dan Hij!...

— Gij zoudet dus willen dat wij de altaren omverwierpen, welke ons immer geheiligd toeschenen en dat wij onze vaderen, die de goden aanbaden, van dwaasheid beschuldigden? Waarlijk, uw God is vóór alles ijverzuchtig, daar Hij niet dult, dat men een zijner mededingers vereert.

— Ja, ik beken het, God is een jaloersche God; Hij ziet met verontwaardiging neder op het offer, hetwelk men op de autaren van ijdele afgoden nederlegt. Verwondert u dit?

— Ja, ik vind het zoo vreemd, dat slechts

weinigen uw godsdienst zullen omhelzen, al schijnt gij hem nog zoo lief te hebben.

— O! ja, ik bemin hem, sprak de zeeman, ik bemin hem vurig. De God der Nazareners is in het bijzonder de Heer van hen, die zoo vaak ten speelbal der golven en winden zijn, want Hij voert een onbeperkt gezag over de verbolgen elementen.

— Goed, ik begrijp eene dergelijke rede-
neering van uwe zijde zeer wel; gij hebt de uitwerkselen zijner macht ervaren. Was dit ook met ons het geval geweest, wij zouden u nagevolgd hebben. Wilde uw God er zich mede tevreden stellen, dat ik Hem te gelijker tijd met de dioscuren mijne hulde bracht, dan zoude ik niet aarzelen, het nieuwe geloof te omhelzen.

— Neen, mijne vrienden. Gij, die vaders zijt en weet, wat het is uwe kinderen te beminnen, zoudet gij wel gaarne zien, dat gij in hunne harten niet de eerste plaats bekleedet? Hoe zoudt gij u gevoelen, wanneer zij, na uwe gaven ontvangen te hebben, ondankbaar genoeg waren, u den rug te keeren? En toch zoudt gij aldus handelen, ten opzichte van den besten der vaders. Wij allen zijn zijne kinderen; Hij begeert door ons bemind en aanbeden te worden en dult niet, dat wij, hetgeen Hem toekomt, aan een ander schenken.

Allen waren zoozeer getroffen, dat zij niet meer wisten welk antwoord te geven. De brave Christen echter, aangemoedigd door het stilzwijgen zijner gezellen en zelfs door de minachtende blikken, welke eenigen hunner hem toewierpen, maakte van het reeds behaalde voordeel gebruik en smeekte de aanwezigen, zich toch niet langer van dien God van liefde en barmhartigheid verwijderd te houden.

Lucius had met gespannen aandacht geluisterd en stond als verstomd naar den met sterren bezaaiden hemel te staren. Waar hij zich ook bevond, overal moest hij iemand ontmoeten, die den geheimzinnigen gevangene gezien had, of hem had hooren spreken over den God, wiens afgezant hij was.

HOOFDSTUK XVI

EEN GASTMAAL TEN HUIZE VAN SEMPRONIUS GRACCUS

Valeria bevond zich in hare kleedkamer. Rondom haar verdrongen zich eenige slavinnen, die hare meesteres bij het aankleeden behulpzaam moesten zijn.

— Wat zijn die vertrekken te Athene slecht ingericht! sprak de Romeinsche ongeduldig. Er is hier te veel licht, hetgeen mij bijzonder hindert; laat die gordijn vallen.

Zoodra de rood zijden gordijn neder was gelaten, verspreidde zich een zacht, rooskleurig getint licht door de kamer.

— Ik heb heden niet kunnen baden, begon de jonkvrouw weder na eenige oogeblikken van stilzwijgen, want Cecilia is te laat met de benoodigde aromatische kruiden teruggekeerd.

— Cecilia veroorlooft zich eene te groote mate van vrijheid, goede meesteres, zeide het meisje, dat Valeria de haren kapte en erg jaloersch was op de bevoorrechte Grieksche slavin.

— Meent gij dat, Fulvia? Goed; ik heb haar inderdaad zeer goed mogen lijden, wat gij ongetwijfeld bemerkt moet hebben.

— Ja, zij beroemt er zich op... Zij maakt er zelfs misbruik van, zeggende dat de edele Valeria haar niet zou kunnen ontberen, daar zij immer geraadpleegd wordt, wanneer het zaken van smaak geldt.

Valeria bloosde en hernam:

— Zoo! zij beroemt zich dus op den smaak, welke de lieden harer natie onderscheidt, niet waar?

Op hetzelfde oogenblik greep de Romeinsche tusschen de talrijke reukwerken, waarmee hare toilettafel beladen was, een bloemruiker, wierp dezen op den grond en vertrad hem met den voet.

Cecilia had daar die bloemen nedergelegd, nadat zij des morgens aan den grooten, van staal vervaardigden spiegel, zijn gewonen glans hergeven had. Hare meesteres wist dit

en gaarne hadde zij op dezelfde wijze ieder voorwerp behandeld, dat door de hand harer slavin was aangeraakt, want door hoog op te geven van haar eigen goeden smaak, had Cecilia dien van Valeria verlaagd. Het meisje had zich dus op onvergeeflijke wijze aan den eerbied vergrepen, welke zij der jonkvrouw verschuldigd was.

Deze was in gedachten verzonken en stond werktuigelijk weder op den voorraad toiletartikelen te staren, als diamanten, linten, pommaden en reukwateren, in bonte wanorde over de tafel verspreid. In de onmiddellijke nabijheid had Cecilia een geel satijnen tunica, een breeden, met kostbare gesteenten versierden gordel en een paar, met paarden gestikte pantoffels ten gebruike harer meesteres gereed gelegd.

Valeria wierp op een en ander een toornigen blik.

— Neem dat weg, ik wil er niets van onder mijne oogen hebben. Ach, wat trekt gij mij ruw bij de haren! riep zij uit.

— Het spijt mij zeer, doch ik ben geneigd te gelooven, dat uw hoofdhaar sedert lang verwaarloosd is, hernam de arglistige Fulvia.

— Verwaarloosd! Ik ben van het tegendeel overtuigd, antwoordde Valeria op gemeelijken toon.

Het meisje begreep, dat zij een weinig te ver was gegaan.

— Ik zeg niet, dat uwe haren niet dagelijks gepoederd of geknapt zijn, maar die Grieksche mode, welke, naar Cecilia beweert, aan mijne meesteres zoo wel staat, is...

— Ik wil heden niet op de wijze der Griekschen gekapt worden; de Romeinsche dracht staat mij even goed.

Juist toen Fulvia met haar arbeid gereed was en met voldoening op haar werk nederzag, trad Cecilia vermoeid en verhit het ver-

trek binnen. Zij was verwonderd, hare meesteres reeds bijna gekleed te vinden, en stamelde verlegen eenige verontschuldiging.

Valeria keerde zich om en sprak op verbolgen toon:

— Zoo! Zijt ge daar eindelijk? Ik begon reeds te gelooven, dat gij niet meer terug zoude komen.

Dit zeggende nam zij een papyrusrol ter hand en begon de verzen te lezen, haar door eene Atheensche kennis toegezonden.

Cecilia ontdeed zich van haar mantel, greep de pantoffels en maakte zich gereed, hare meesteres te schoeien.

— Neen; Fulvia zal mijn toilet voltooiën, hernam op kouden toon de dochter van Sempronius.

Het meisje gehoorzaamde. Nauwelijks kon zij hare tranen weerhouden, want het speelt haar zeer, dat zij te laat naar huis was teruggekeerd, en half schreiend zette zij zich aan den gewonen arbeid der slaven.

Thans echter deed ook Fulvia zich hooren.

— Raak niet aan mijne zaken, zeide ze; waarlijk, ik weet niet hoe mijne goede meesteres te kleeden, als gij u overal mede bemoeit.

— Gij kunt wel heengaan, hervatte Valeria droogjes.

Cecilia begreep dat het ernst was en verwijderde zich oogenblikkelijk.

Bijna gevoelde zij er spijt van, dat zij bij den grijsaard was blijven stilstaan, om naar hem te luisteren. Toch kon het arme meisje er zich niet over bedroeven, want zij had immers zooveel goeds vernomen voor haar zelve, voor Lucius en voor alle slaven.

Er was in de kleeding van Valeria niets te bespeuren wat ook slechts in geringe mate naar de mode der Grieken zweemde. Fulvia wist zeer goed, dat hare meesteres een afkeer had van Athene en van alles, wat die stad betrof. Daarom droeg de jonkvrouw dien dag noch de omberkleurige tunica, die zoo wél bij haar gelaatstint paste, noch den zoo rijk met paarlen bestikten gordel. In een rooskleurig kleed gehuld en overdekt met linten en strikken, geleek zij veeleer eene met sieraden be-

laden Romeinsche godin, dan eene met smaak getooide jonge dochter.

Men verwachtte verscheidene personen op het avondmaal, zes of acht, volgens het te dien tijde in zwang zijnde gebruik. Daar te Athene de etiquette aan vrouwen verbood, bij dergelijke feesten aan te zitten, waren de gasten allen van het sterke geslacht.

Sempronius Graccus echter was gewoon zijne dochter aan den disch te zien en had er daarom op aangedrongen, dat Valeria hen met hare tegenwoordigheid zoude vereeren; in het bijzijn van vrouwen wordt de drinkschaal niet zoo vaak ter hand genomen en geven de aanwezigen zich niet zoo licht over aan eene al te luidruchtige vreugde.

Zelfs de wijsgeeren overschreden menigmaal de grenzen, hun door de beleefdheidsvormen afgebakend. Ofschoon Sempronius gaarne zag, dat zijne dochter bij het feestmaal tegenwoordig was, merkte hij toch tot zijn misnoegen op, dat Valeria volgens de Romeinsche mode gekleed was, terwijl hij immer zijne volle goedkeuring schonk aan die der Grieken.

Men kan dus begrijpen, dat de filosoof niet zeer goed geluimd was, toen de jonkvrouw in de galerij verscheen, waar hij zich reeds eenigen tijd bevond, teneinde daar zijne gasten welkom te heeten.

— Mijne dochter, hebt gij eene andere kamervrouw gekregen? vroeg hij en wierp een blik op de tallooze linten en strikken, onder welke zij schier verborgen was.

Valeria, nog onder den indruk van het minder aangename tooneel in de kledkamer, antwoordde:

— Ja, vader; weet gij dan niet, dat ik op het punt van kamervrouw een weinig wispelturig ben?

— Voor ditmaal echter kan ik zulks niet billijken, hernam Sempronius.

Valerie meende, dat het de bedoeling haars vaders was, aan den goeden smaak van Cecilia lof toe te zwaaïen en tegelijkertijd haar eigen smaak in een minder gunstig daglicht te stellen. Evenwel had zij niet den tijd, een wellicht scherp antwoord te geven; een slaaf trok

de zwaar geborduurde gordijn op, welke den ingang der zaal maskeerde en kondigde den eersten gast aan.

Sempronius had nog immer eene verklaarde voorliefde voor de oude Romeinsche toga, terwijl velen zouden gemeend hebben niet passend gekleed te zijn, als zij weigerden, wat de kleederdracht aangaat, zich aan den tijdgeest te onderwerpen. De Grieksche tunica had zelfs te Rome de toga vervangen.

Het kleet van den pas aangekomen gast was vervaardigd uit het kostbaarste purper van Tyrus en werd opgehouden door haken van het zuiverste goud. De mouwen waren ruim en met prachtige franjes afgezet. Een breede met arabesken overdekte gordel diende o. a. tot zak en was de bergplaats van den zakdoek, de beurs, den stylus of het ijzeren stift en de met eene laag was overtogen tabletten.

Sempronius ontving zijn gast met al den eerbied en de voorkomendheid waarmede de Romeinen gewoon waren hunne vrienden te begenen. Weldra ontspon zich tusschen beiden een gesprek, hetwelk zich uitsluitend op filosofisch en letterkundig terrein bewoog en waaraan de meeste gasten deelnamen.

Eindelijk werd er geboodschapt, dat het avondmaal opgedischt was en een slaaf trad binnen, om het gezelschap naar de eetzaal te geleiden. De mannen vlijden zich neder op rustbedden, maar de vrouwen namen plaats in kunstig bewerkte, met goud en ivoor versierde zetels.

Er waren drie tafels; aan de eene zijde rangschikten zich de genoodigden, aan de andere bewogen zich de slaven.

De zaal grensde aan de perystilus of de veranda, voor welke zich een lusttuin uitstreckte, waarin een wonderschoon gebeeldhouwde fontein haar kristalhelder water deed klateren. Een en ander bood een inderdaad verrukkelijk schouwspel.

Tusschen de marmeren kolommen, welke het gewelf ondersteunden, waren korven opgehangen, gevuld met zeldzame bloemen, die de atmosfeer met de zoetste geuren vervulden. Achter in de zaal verhief zich een altaar, waar-

op het beeld van Flora prijkte, door Valeria en hare moeder eigenhandig versierd. Toen de edele vrouwen binnentraden, maakten zij eene eerbiedige buiging voor het altaar en voor de huisgoden, welke met het heilige zout op de uiteinden der tafel geplaatst waren.

Zoodra men plaats had genomen, brachten de slaven het eerste gerecht. Het bestond uit versche vijgen, fijne groentesoorten, benevens visch, welke veel overeenkomst had met den ansjovis van onzen tijd. Tevens werden met honingwijn gevulde drinkschalen uitgereikt.

Sempronius stond op, bracht zijn groet aan de huisgoden, stortte eenige druppelen wijn over de tafel en sprak: « Wees ons genadig, o Vesta ». Deze woorden deden Valeria op hare zuster denken, die zich aan den dienst van de koningin der familiegoden gewijd had. Nauwelijks was het eerste gerecht weggenomen, of de slaven brachten met reukwater gevulde bekkens, benevens servetten, die met franjes versierd waren.

Iedereen wiesch de drinkschalen met gekruiden Falerner gevuld. Sempronius stond ten tweeden male op, en zich voor het beeld van Bacchus nederbuigende, sprak hij: « Ontferm u onzer, gij Bacchus! »

Een Phrygische fazant, eene pastei van nachtegaalstongen en oesters, welke met groote kosten van Bretagne waren aangevoerd, vormden het tweede gedeelte van den maaltijd. Vervolgens werden confituren en ijskoude dranken voorgediend, waarna zich eene muziek deed hooren, welker in den aanvang zwakke tonen geleidelijk in kracht toenamen. Van de muzikanten zelven was evenwel niets te bespeuren.

Zij bevonden zich in de aangrenzende galerij en speelden teedere, bekoorlijke wijzen. Toen het laatste gerecht weg was genomen en men zich voor de laatste maal de handen gewasschen had, begonnen eenige der gasten te zingen; een ander ontrolde een bundel papieren en begon een gedicht voor te dragen, waarvan hij zelf de vervaardiger was.

Spoedig werd het gesprek algemeen en namen den gewonen loop. Sempronius sprak over

wijsbegeerte, Augusta over de nieuwste modes van Rome, terwijl Valeria aan een jeugdig Griek inlichtingen vroeg omtrent eene redevoering, welke op de markt uitgesproken was.

— Wij, Atheners, antwoordde deze, zijn gewoon te hooren zeggen, dat wij met elke nieuwigheid ingenomen zijn; de redevoering van den grijsaard behelsde inderdaad veel buitengewoons, maar... zij was godslasterend.

Valeria antwoordde:

— Daar de woorden van den oude beleedigend waren voor onze goden, zoo hadt gij er niet naar moeten luisteren.

— Gij hebt volkomen gelijk; maar, ziet, het was nieuw in zoo hooge mate, dat ik, een geboren Athener, den moed miste, het oor voor eene dergelijke taal te sluiten.

Zoo sprekende haalde hij van uit zijn gordel een paar tabletten en vervolgde:

— Ik heb mij de moeite gegeven, de woorden van dien man op te schrijven.

Valeria, wier nieuwsgierigheid zeer geprikkeld werd, vroeg:

— Mag ik lezen?

— Ja, zeker, doch de stijl is zoo onsamenhangend, dat het u moeilijk zal vallen, het verband tusschen de daarin uitgedrukte gedachten te vinden.

De Romeinsche ontcijferde langzaam de Grieksche letters en begon het volgende te lezen:

— Er is slechts één ware God. De afgoden van alle natiën zullen verbrijzeld worden.

— Afgoden! herhaalde Valeria, de oogen opslaande, wat wil hij daarmee zeggen?

— O! Hij heeft ons niet in spanning gelaten omtrent den zin zijner woorden, hervatte de jeugdige Griek lichtzinnig. Hij zeide, dat de geheele rei onzer goden, Jupiter, Pallas en Juno slechts ijdele afgoden zijn.

Op het gelaat der jonkvrouw teekende zich het afgrijzen, waarmee zij vervuld was.

— Hoe is het mogelijk, vroeg zij, dat zulke ellendelingen de wereld bezoedelen?

Plotseling herinnerde zij zich het afscheidsbezoek van Livia en riep uit:

— Helaas! ook te Rome vindt men lieden, welke dezelfde leugens uitstrooien...

— Ja, de Nazareners. Ik heb van hen hooren spreken en geloof zekerlijk dat de oude tot die sectie behoort, ofschoon hij zich christen noemt naar Dengene die hij als *Onzen Heer Jesus Christus* verkondigt.

— Ja, ik heb daaromtrent volkomen zekerheid.

Zij was op het punt te zeggen, dat een harer vriendinnen door de volgelingen der verafschuwde sectie verleid was; uit vrees echter, dat deze bekentenis een onuitwischbare schandvlek op de betrokken persoon zoude werpen, bedacht zij zich en voegde er bij:

— Op het oogenblik van mijn vertrek kwam mij van die zaken iets ter oore.

— Waarlijk? verhaal mij dan eens, wat gij weet. Gij ziet wel, dat ik er eene studie van maak. Ik verzamel al de bijzonderheden, welke ik in betrekking met dat onderwerp te weten kan komen. Een en ander bezorgt mij eene goede tijdpassseering. Daar wij niet allen filosofen zijn kunnen, en het ons door de Romeinsche overheersching onmogelijk is iets aan de staatszaken te doen, zijn wij verheugd, dat eenige nieuwigheid ons stof tot een gezellig kouten verschaft. Ofschoon alle verandering juist geene verbetering is, toch geeft eene onbeduidende omwenteling...

— Noemt gij dat eene omwenteling zonder eenige beteekenis? Als men dien lieden vrijheid van handelen liet, zouden zij ongetwijfeld al onze goden weg werpen.

— Zeker! elk afgodsbeeld zal verbrijzeld, elk altaar omvergeworpen worden, ging de Griek kalmtjes voort.

— Welk een goddeloosheid! Waarlijk, die booswichten zijn niet waardig, dat de aarde hen draagt.

— Wellicht zoude het u genoeg verschaffen, hen in de arena ter prooi der tijgers te zien, lachte de jonkman.

— Dat zoude eene groote weldaad voor het menschedom zijn; want die ellendigen schijnen niet voornemens te wezen, hun geloof of beter gezegd hunne ongeloofigheid voor zich te houden.

— Neen, doch wat mij aangaat, kunnen allen volgelingen der nieuwe sekte worden. Nimmer aanschouwden mijne oogen een indrukwekkender figuur dan dien grijsaard, welke op onze *agora* (1) het vergaderde volk toesprak, hernam de Griek op ernstigen toon.

— Het is verschrikkelijk! riep Valeria uit. Zullen echter de Atheners nog langer aarzelen, een eind te stellen aan de eerloosheden, wanneer de overheid blijft weigeren tusschen beiden te treden?

— Gij vergeet, dat de Atheners van nieuwigheden houden; zij zouden zich zelfs ten koste van Pallas Athene vermaken, als haar eeredienst zoo veel stof tot lachen gaf, als die der Nazareners. Ongetwijfeld hebt gij hooren spreken over den tempel, welke, naar men zegt, door Socrates werd opgericht en waar hij gewoon was zijne offers op te dragen. Genoemde tempel is toegewijd aan den *onbekenden God*. Die God gedooft noch bloedige offeranden, noch standbeelden en naar de grijsaard beweert, heeft Hij zich doen kennen door zijn Zoon Christus-Jesus.

— Is de verkondiger der nieuwe leer een discipel van Plato, dien doorluchtigen wijsgeer?

— Neen, hij gelijkt veeleer een oud-slaaf, die zich vrij heeft gekocht. In ieder geval kan hij er zich op beroemen, goed onderwezen te zijn.

— En schamen zich de Atheners niet, naar het gebabbel van een voormaligen slaaf te luisteren?

— Toch niet, het is echter bevreemdend, dat hij zooveel schoons weet.

— Hij weet niets; hij verkondigt stelsels,

welke alleen in het brein eens krankzinnigen kunnen oprijzen. Ik heb gedurende eenigen tijd de leeringen van Plato en Socrates bestudeerd en weet er genoeg van om overtuigd te wezen dat die roemrijke wijsgeeren den onbekenden God ontdekt zouden hebben, als het noodzakelijk ware geweest zijn bestaan te kennen.

— Plato en Socrates zijn voorzeker verdienstvolle mannen.

— Ja, zij zijn even wijs als die man dwaas is. De oude kraamt niets dan goddeloosheden uit, en het bevreemdt mij zeer, dat de Grieken mijne zienswijze op dat punt niet deelen.

— Wij ook zijn van uwe meening, hervatte de jonkman op levendigen toon. Hoe dwaas echter de nieuwe godsdienst ook zijn moge, toch is hij vermakelijk en levert ons stof tot vroolijke gesprekken. Dit is dan de reden, waarom wij de volgelingen dier sekte dulden.

— Doch veronderstel nu eens, dat zij door ijver en volharding er in slagen het volk te verleiden...

— Daarvoor bestaat geen vrees. De Grieken zijn te wijs, om zich dermate te laten verschalken, antwoordde de gast fier.

De dienst van den onbekenden God zal, daar hij nieuw is, evenals de vereering van Isis, gedurende eenigen tijd de algemeene opmerkzaamheid op zich trekken. Spoedig echter zal hij ondergaan en daarom zeg ik u: Stel u gerust, nimmer zal de wereld aan den machtigen Jupiter ontrouw worden.

— O, Vesta! beminnelijke beschermvrouw onzer haardsteden, behoed ons voor zulk een ongeluk! sprak Valeria met aandoening.

En zij begon te spreken over de dierbare zuster, welke zich te Rome aan den dienst harer geliefkoosde godin gewijd had.

(1) Agora, naam welke men geeft aan de markt te Athene.

INHOUD

	Blz.
I Het plan van Agrippina	3
II De oude bedelaar	10
III Het drama op den berg	18
IV De tijgerin	30
V Het offer	39
VI Op zee	45
VII Het hol van moeder Barbilla	55
VIII De jonge priester	61
IX In doodsgevaar	71
X Aan het Romeinsche hof	78
XI De jonge Imperator	85
XII De ontmoeting	94
XIII De verdwijning van Christina	101
XIV De smart van Nero	107
XV De strijd tusschen liefde en plicht	117
XVI De driekantig geslepen dolk	126
XVII De brandbrief	133
XVIII Nero bij zijne moeder	139
XIX De schaking	146
XX Pallas versmaad	150
XXI De ontvoering	153
XXII Moeder en zoon	157
XXIII De keerzijde in het gemoed van den Imperator	168

TWEEDE DEEL

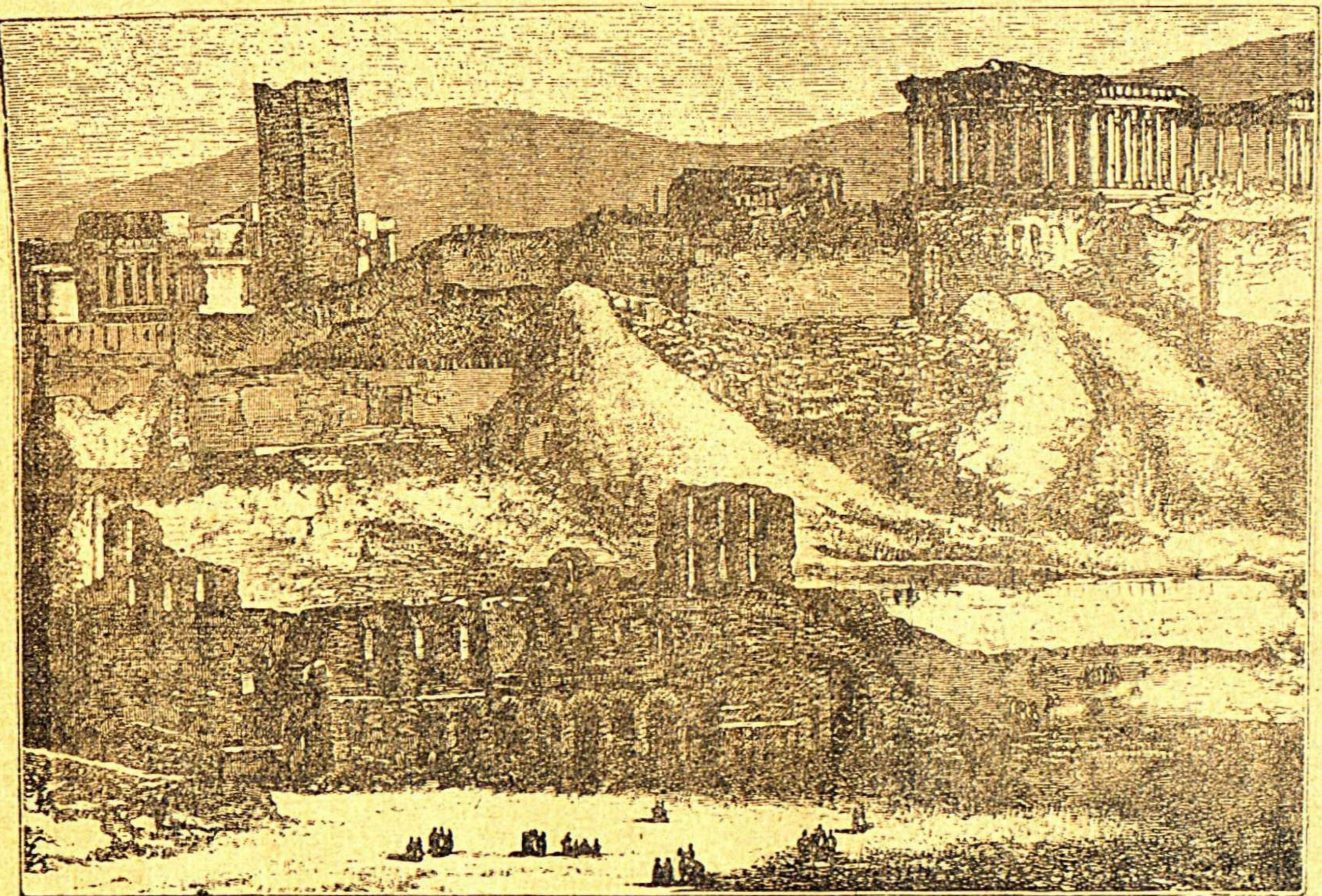
DE MARTELAARS VAN HET CHRISTENDOM

I Saulus	173
II De HH. Maria Magdalena, Martha, Lazarus en Joseph van Arimathea	177
III De H. Petrus te Rome	184
IV Seneca onderricht zijn leerling, dat Agrippina de moordenares van Claudius is	191
V De wraak van Christina	197
VI Octavia en Christina	202
VII De giftbloem der dwingelandij	206
VIII Arme Octavia	213
IX De twee kinderen	218
X De verachte secte	223
XI Athene	228
XII Vlucht van Lucius	233
XIII De geheimzinnige gevangene	237
XIV Het feest van Bacchus	242
XV Op zee	248

XVI Een gastmaal ten huize van Sempronius Graccus	252
XVII De samenzweerders	257
XVIII De aanslag	267
XIX Het plan van Tigellinus	274
XX De eerste aanslag	279
XXI De moedermoord	285
XXII De kerk van Athene	293
XXIII De dienst der Goden	298
XXIV Het orakel van Delphi	302
XXV Het besluit	307
XXVI Nasporingen van Lucius	312
XXVII Vrienden in den nood	317
XXVIII Nieuwstijdingen	322
XXIX Een oproer	327
XXX De ontmoeting	331
XXXI De aanklacht	336
XXXII Het vonnis	340
XXXIII De volkswoede	344
XXXIV Octavia's besluit	349
XXXV Het plan van Poppea	352
XXXVI Arme Octavia	355
XXXVII Vervolging	361
XXXVIII Licht in den avond	366
XXXIX Romeinsche lijkplechtigheid	372
XL Rome in brand	377
XLI De plichtigen	381
XLII De Christenbeul	386
XLIII De HH. Petrus en Paulus	390
XLIV De H. Marcus	394
XLV De eerste vervolging	398
XLVI Het blijde wederzien	403
XLVII De fakkels van Nero	408
XLVIII De mismoed van Paulo	412
XLIX De straf	416
L In de arena	420
LI Een bruiloftsfeest	426
LII Wat Sempronia in den kuil der Christenen zag	434
LIII De marteldood	439
LIV De Kelten	445
LV In slavernij	452
LVI Plantinus in slavendienst	455
LVII Het brandmerk	461
LVIII Het oproer der slaven	464
LIX De marteldood	468
LX Het einde van een dwingeland	471

gekleede, door eene slavin vergezeld dame steeg uit en trad binnen. De knaap meende te mogen aannemen, dat de bewuste gevangene een hooggeplaats persoon was; welke toch kon wel de door hem bedreven misdaad zijn?

Een weinig later overschreden nog twee anderen den drempel van het

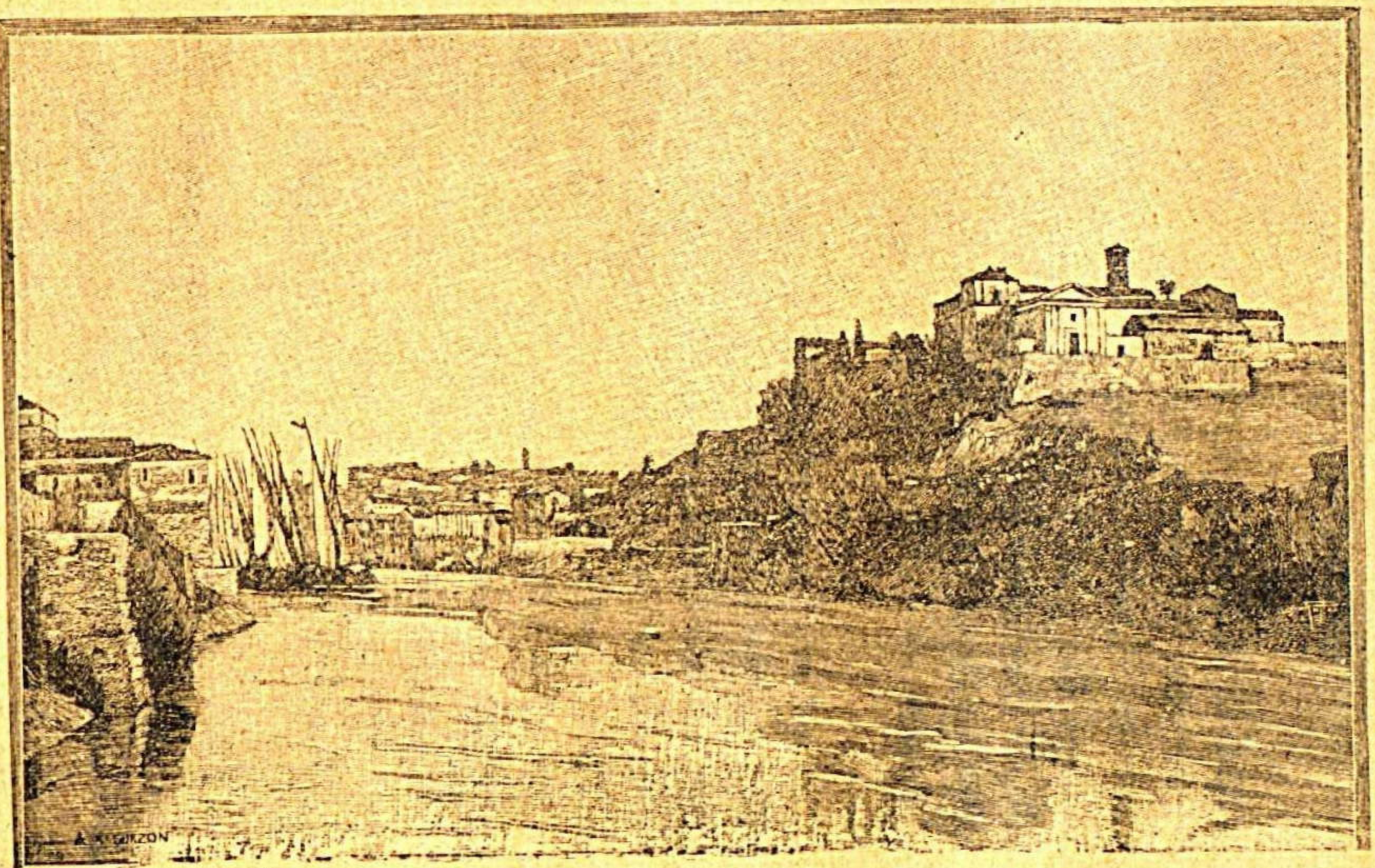
Zicht op Athene

huis. Deze bezoekers schenen niet rijk, doch hun voorkomen verried, dat zij tot de klasse der vrijgelatenen behoorden.

Na verloop van eenige oogenblikken vertoonden zich weder verscheidene lieden; de schildwacht liet hen allen passeeren, niet echter zonder hunner

Zoo sprekend maakte hij eene beweging, als wilde hij Lucius, tot straf voor zijne onbekendheid met de heilige zaken, over boord werpen.

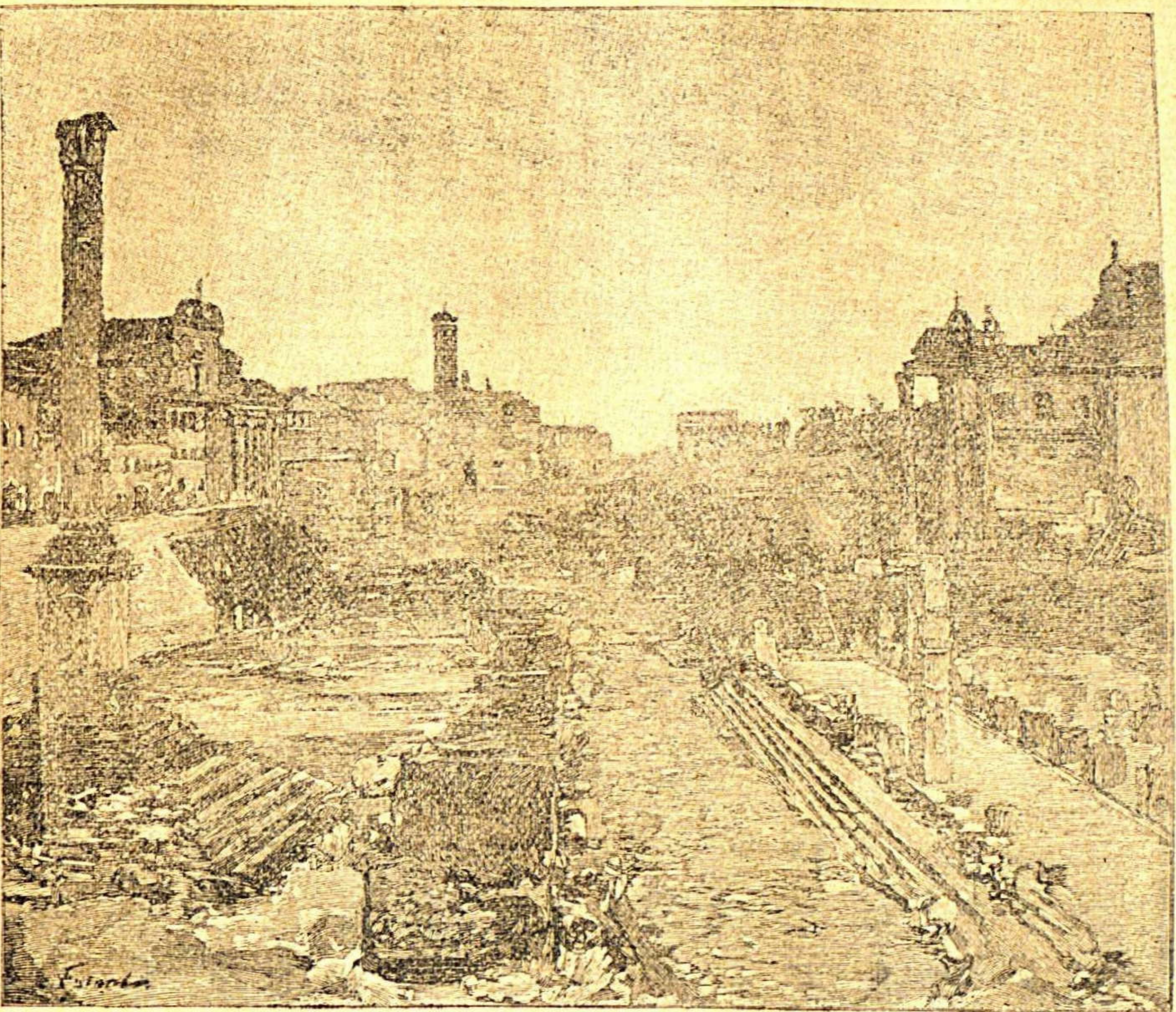
Des avonds, toen de oefeningen eenigen vrijen tijd overlieten, vormden zich op het verdek eenige groepjes van mannen, die de verschijning hunner twee geliefkoosde sterren raadpleegden.

De Aventijnsche Heuvel te Rome.

— Ach kameraden, riep plotseling een der matrozen uit, ik wenschte dat gij bij mij waart geweest, toen ik de laatste maal van Sedon terugkeerde; welk een verschrikkelijke overtocht! Nimmer heb ik mijn veelbewogen leven erger bijgewoond. Wij hadden een Romeinsch eskorte aan boord, dat eenige gevangenen begeleidde. Soldaten en zeelieden, allen hadden den moed verloren, zoo hevig woedde de storm. Wij meenden, dat wij dapper

— Reken hem al deze kleinigheden niet toe, waar zooveel groote misdaden te betreuren zijn, viel Flavius Scevinius hem in de rede Wanneer hij comedie speelt of als worstelaar optreedt, kan men nog verontschuldigen gen vinden. Nero is meer Griek dan Romein. Bij Sophokles en de zangen van Homerus is hij opgegroeid. Hij verkeert in den waan, dat alles wat de Achaërs in Iliön hebben bedreven, ook in Rome geoorloofd is. Wilt Odysseus

Het Forum, te Rome.

met Ajax om den zilveren drievoet heeft geworsteld, meent de zoon van Agrippina, dat hij hetzelfde mag doen.

— Dat alles laat mij koud. Ik houd rekening met zijne gloeiende fantasie, met zijne neiging naar alles wat vreemdsoortig en sprookjesachtig is. Maar het andere, het groote....! Ik zweer u, Menenius, nimmer zult gij, hoe wel-